

”Uima-allas oli tyhjillään, merivesi lämmintä, salaisuudet turvassa.”

Feministinen luenta nuorten vallasta Siiri Enoraman teoksessa *Kesämyrsky*

Milla Miettinen

Kandidaatintutkielma
Oulun yliopisto
Humanistinen tiedekunta
Kirjallisuus
Toukokuu 2022

Sisällys

1 Aluksi.....	3
2 Teoreettiset lähtökohdat.....	5
2.1 Feministinen kirjallisuudentutkimus	5
2.2 Vallan ja väkivallan määrittely ja erot.....	7
2.3 Vallan tematiikka nuortenkirjallisuudessa.....	8
3 Andrew luokkaerojen ja ihastusten pyörteissä	11
3.1 Motiivit ja vaikutteet Andrewn vallankäytön taustalla.....	11
3.2 Andrew, vilpitön juonittelija.....	15
4 Penelope traumojen ja valheiden verkossa	18
4.1 Motiivit ja vaikutteet Penelopen vallankäytön taustalla	18
4.2 Penelopen itseä suojeleva valta	21
5 Nuorten valta – vakavasti otettavaa vai vain leikkiä?	24
6 Lopuksi	26
Lähteet	28

1 Aluksi

Tässä tutkielmassa tarkastelen Siiri Enorannan (s. 1987) teosta *Kesämyrsky* (2020), joka luokitellaan yleensä joko nuorten tai nuorten aikuisten kirjallisuudeksi. Enorannan tuotannosta suurin osa on kustantajan mukaan nuorille suunnattua, mutta teokset ovat myös aikuislukijoiden mieleen.¹ *Kesämyrskyn* tapahtumat sijoittuvat enimmäkseen yhden kesän ajalle, kuvitteelliseen versioon 1900-luvun alun Englannista. Kesän kuluessa päähenkilöt Andrew, Penelope ja Josh tekevät peruuttamattoman siirtymän lapsuudesta aikuisten maailmaan. Tärkeitä teoksessa käsiteltyjä aiheita ovat niin leikki ja ihastuminen kuin väkivalta ja traumatkin. Tämän lisäksi *Kesämyrskyssä* on jännitystä ja mysteeria myös kahden murhan verran, ja vaikka nuoret eivät ole niihin syyllisiä, he eivät ole myöskään täysin viattomia.

Yksi teoksen keskeisimmistä aiheista on valta sen eri muodoissa. Tarkoitukseni onkin tutkia päähenkilöiden Andrew'n ja Penelopen kautta sitä, minkälaista valtaa *Kesämyrskyn* nuoret käyttävät. Kolmanteen päähenkilöön Joshiin en perehdy tarkemmin, koska hänen käyttämänsä valta on ilmeisempää kuin Penelopen ja Andrew'n. Nuorten vallankäytön lisäksi on olennaista myös se, minkälaista valtaa heihin kohdistuu. Nuorten kokema valta vaikuttaa heidän omiin vallankäytön pyrkimyksiinsä sekä motiiveihin niiden taustalla. Lopuksi pohdin vielä nuorten valtaa leikin ja vakavuuden kautta, koska etenkin aikuiset näkevät nuorten toiminnan vain leikkinä, eivätkä vakavasti otettavana toimintana. Valitsemani aiheen vuoksi hyödynnän tutkimuksessani monitieteistä valtateoriaa. Lähestyn valtaa ja siihen vaikuttavia tekijöitä erityisesti feministisen tutkimuksen näkökulmasta.

Halusin valita tutkimuskohteeksi nimenomaan lasten- tai nuortenkirjallisuutta, koska ne jäävät tutkimuksessa vähemmälle huomiolle kuin aikuisten kirjallisuus. Esimerkiksi Enoranta on hyvin merkittävä kirjailija suomalaisella nuortenkirjallisuuden kentällä; hänet on palkittu nuortenkirjallisuuden Finlandialla ja Topelius-palkinnolla ja huomioitu useilla ehdokkuuksilla moniin palkintoihin. Enorannan teoksia ei ole tästä huolimatta tutkittu kovin paljoa. Kesämyrskystä ei ole vielä tutkimusta ollenkaan, mutta aikaisemmin ilmestyneistä teoksista on tehty kaksi pro gradu -tutkielmaa (ks. Lauttamus 2017; Rautakumpu 2016). Lisäksi Enorannan teoksia on tutkittu muutamissa artikkeleissa (ks. Karkulehto & Lauttamus 2017; Laakso 2020;

¹ Esimerkiksi Enorannan kotisivuilla luonnehditaan, että kirjailijan ”teokset uhmaavat ikäraja- ja genreluokitteluja” (Enoranta 2022).

Grünthal 2019). On siis mielestäni perusteltua valita nuortenkirjallisuutta tutkittavaksi, etenkin vallan ja feministisen tutkimuksen näkökulmasta. Näkemykseni mukaan myös nuorten erityinen asema vallankäyttäjinä ja vallan kohteina ansaitsee enemmän huomiota.

2 Teoreettiset lähtökohdat

Seuraavaksi käyn läpi tutkielmalleni olennaista teoriaa, joka on valitsemani aiheen vuoksi monitieteistä. Pysin kuitenkin näyttämään, miten valitsemani teoriat soveltuvat tutkimukseeni. Aloitan feministisestä tutkimuskehiksestä, joka määrittelee sitä, miten lähestyn valtaa ja vallankäyttöä. Esittelen ensin feministisen metodologian ja tutkimuksen raameja sekä keskeisiä kysymyksiä. Pohdin myös feministisen kehyksen ilmentymistä ja merkitystä kirjallisuudentutkimuksessa.

Jatkan sitten vallan ja väkivallan määrittelemisellä ottaen huomioon erityisesti yhteiskuntaluokkien ja sukupuolen merkityksen. Käsitelen tutkielmassani enimmäkseen väkivallatonta valtaa, mutta koen tärkeäksi määritellä myös väkivallan, jotta sen ja vallan erot tulevat selväksi. Jatkan vallan parissa myös viimeisessä osiossa, jossa pohdin valtaa nimenomaan nuortenkirjallisuuden kontekstissa. Ensimmäiseksi käyn läpi nuortenkirjallisuuden taustoja ja joitain tyypillisiä piirteitä, minkä jälkeen vastaan kysymykseen siitä, minkälaisena valta voi näyttäytyä nuortenkirjallisuudessa.

2.1 Feministinen kirjallisuudentutkimus

Feminismin historia jaetaan yleensä kolmeen aaltoon, joista ensimmäinen sai alkunsa 1700-luvulla, jolloin taisteltiin etenkin naisten ja tyttöjen 'järjen' ja koulutuksen puolesta. Haluttiin siis tehdä selväksi, etteivät naiset ole vähemmän älykkäitä ja kykeneviä kuin miehet. 1800-luvun puolella aloitettiin taistelu naisten kansalaisoikeuksien, kuten äänioikeuden puolesta. Toisen aallon feminismiin nähdään alkaneen 1960-luvulla, jolloin feminismistä alkoi vakiintua akateeminen tieteenala. Erilaiset feminismin suuntaukset eivät ole kuitenkaan vaihtuneet seuraaviin suuntauksiin selkeästi rajattavina ajanjaksoina, vaan ne limittyvät toisiinsa. Tämän vuoksi esimerkiksi toisen ja kolmannen aallon feminismin tarkka erottaminen toisistaan voi olla teennäistä. (Julkunen 2010, 25–28.)

Olennaisena käännekohtana voidaan kuitenkin nähdä se, miten feminismin keskeisimmät kysymykset ovat muuttuneet ajan saatossa. Feminismin historian alkupuolella fokus oli selkeästi naisasioissa, mutta sittemmin tarkasteluun on otettu laajemmin erilaisia eriarvoisuutta

aiheuttavia tekijöitä. Kolmannen aallon feminismiä on 2000-luvun puolella muokannut etenkin *intersektionaalisuuden* käsite, jonka ideana on ottaa huomioon sukupuolen ja seksuaalisuuden lisäksi esimerkiksi sellaisia eroa tuottavia tekijöitä kuin ikä, yhteiskuntaluokka, uskonto, etnisyys ja ihonväri (Rossi 2012, 36)². Feministisessä tutkimuksessa ei siis nykypäivänä ole kyse vain sukupuolesta, vaikka se hyvin keskeistä onkin. Yhtenä haasteena onkin tieteenalan nimeäminen. Toisen aallon feminismin seurauksena 1980-luvulla syntynyt tutkimusala kulki pitkään naistutkimuksen nimellä, mutta tutkimuksen moninaistuessa alettiin käyttää nimeä sukupuolentutkimus. Naistutkimuksesta on eriytynyt myös muita tutkimussuuntauksia, kuten kriittinen mies-, lesbo- homo- ja queer-tutkimus (Julkunen 2010, 123–124). Tässä tutkielmassa näen kuitenkin mielekkäänä käyttää eräänlaisena sateenvarjoterminä feminististä tutkimusta, joka kattaa sisälleen kaikki edellä mainitut. Käsitän feminismin jatkossa nimenomaan sen postmodernissa ja intersektionaalisuuden määrittämässä merkityksessä.

Koska feministinen tutkimus on niin hajautunutta ja monitieteistä, voi olla vaikeaa määritellä jotain yhtenäistä metodologiaa. Helpointa onkin ajatella feminististä tutkimusta sen kautta, että sitä tulee yhdistää samat tavoitteet. Olennaista on sitoutua niin eettisesti kuin poliittisestikin vallan ja tiedon yhteyksien paljastamiseen sekä sukupuolitettujen hierarkioiden ja epäsymmetrioiden purkamiseen (Liljeström 2004, 14). Ei ole merkityksetöntä, kuka tutkii ja mitä tutkitaan, joten tutkijan täytyy osata tarkastella kriittisesti omaa asemautumistaan. Feministisessä kirjallisuudentutkimuksessa otetaan huomioon se, että tutkija tulkitsee tekstiä oman historiansa pohjalta (Rojola 2004, 22). Esimerkiksi kun olen lukenut kohdeteostani *Kesämyrskyä*, lukukokemukseeni ja tulkintoihini ovat vaikuttaneet omat kokemukseni koko elämäni varrelta, mukaan lukien monia erilaisia tekijöitä: Minkälaisessa sosiaalisessa ja kulttuurisessa ympäristössä olen elänyt, mitä olen yksilönä kokenut ja tehnyt? Tutkija siis aina *kontekstuaalista* lukemaansa jollain tavalla, ja mahdollista on myös tietoisesti valita tietynlainen kontekstuaalistamisen tapa, mikä voi olla tärkeä metodinen valinta (ibid).

Muihin feministisessä kirjallisuudentutkimuksessa keskeisiin metodeihin kuuluu *eron tekeminen*, jota voisi kirjallisuudentutkimuksessa nimittää myös eron lukemisen metodiksi. Erolla tarkoitetaan tässä yhteydessä esimerkiksi sukupuolieroa, eli sukupuolten välisiä ja myös sisäisiä eroja. Perinteisesti on siis tutkittu esimerkiksi naisten ja miesten välisiä eroja, mutta

² Termille intersektionaalisuus ei ole vakiintunutta suomennosta, mutta sitä voitaisiin luonnehtia ”erojen leikkaamiseksi, risteämiseksi ja yhteisvaikutukseksi” (Rossi 2012, 36).

myös naisten välisiä ja keskeisiä eroja.³ Feministisessä kirjallisuudentutkimuksessa kysytään siis, miten kirjallisuus tuottaa merkityksiä sukupuolierojen kautta. (Rojola 2004, 16.) Tästä esimerkkinä voisi mainita sen, miten naiset usein katoavat kirjallisuushistoriasta, koska heidän tekstejään harvemmin kelpuutetaan kirjallisuushistorioihin. Kirjallisuudentutkimuksessa ei tutkita kaikkea mahdollista, vaan kohteiksi valitaan hyvänä ja arvokkaana nähtyä kirjallisuutta. (Rojola 2004, 18–19.) Olen itse valinnut naiskirjailijan nuortenkirjan tutkimuskohteeksi, joka on ainakin kahdelta osin epäsuotuisassa asemassa. Naisten kirjoittaman kirjallisuuden lisäksi myös nuortenkirjallisuus on kategoria, joka vähentää teoksen mahdollisuuksia päästä tutkittavaksi (Kaplan 2010, 54) ja siten osaksi kirjallisuushistoriaa.

2.2 Vallan ja väkivallan määrittely ja erot

Ensimmäisenä pyrin vastaamaan kysymykseen siitä, mitä valta oikeastaan on. Valta yhdistetään usein politiikan tutkimukseen, mutta yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen näkökulmasta valtaa pidetään kiistanalaisena käsitteenä. Miten valtaa voidaan määrittellä, kun valtasuhteet vaikuttavat myös teoreettisiin näkemyksiin vallasta? Esimerkiksi perinteisessä politiikantutkimuksessa on keskitytty tutkimaan vallanpitäjiä, jotka ovat yleensä valkoisia miehiä. (Kantola 2012, 79.) Kun näkökulmaa rajataan edellä kuvailulla tavalla, ulkopuolelle jäävät kaikki ne, joilla valtaa ei ole. Ei ole ihme, että esimerkiksi feministisen tutkimuksen piirissä valtaa on haluttu tutkia nimenomaan vallan epätasapaino huomiossa pitäen.

Vallan määrittely voi olla hyvinkin problemaattista, mutta feministisessä tutkimuksessa sitä on lähestytty esimerkiksi seuraavalla neljällä eri tavalla. *Ensiksi* voidaan katsoa vallan olevan resurssi, eli jotain sellaista, jota voi jakaa. (ibid.) Esimerkki tästä voisi olla toisen aallon feminismiin tavoite saada naisille enemmän valtaa, jotta se kaikki ei keskittyisi miehille. *Toiseksi* valtaa on keskitytty teoretisoimaan *patriarkaatin* käsitteen kautta (ibid). Patriarkaatti tarkoittaa miesten ylivaltaa, mikä ei ole vain satunnaista toimintaa vaan selkeästi järjestelmällistä alistamista niin ihmisten lähipiireissä kuin myös yhteiskunnallisella tasolla (Kantola 2012, 82). *Kolmas* tapa vallan lähestymiseen on sen käsittäminen toimintaa mahdollistavana tekijänä, jolloin tarkoituksena on vallan käsitteen uudelleen ajattelu ja

³ Haluan kuitenkin painottaa sukupuolen moninaista ja ei-binääristä luonnetta, huomioiden esimerkiksi muunsukupuolisuuden. Tässä tutkielmassa käsittelem kylläkin vain nais- ja miesnäkökulmaa, johtuen valitusta kohdeteoksesta.

mahdollisten uusien vallan muotojen esille nosto (Kantola 2012, 79). Eli esimerkiksi sen sijaan, että haluttaisiin naisille osa miesten vallasta sellaisenaan, voitaisiin miettiä itse valtaa uudelleen.

Neljäs tapa on tutkia valtasuhteiden vaikutusta sukupuolten ja sukupuolittuneiden valtasuhteiden tuottamiseen, etenkin rakenteellisen vallan näkökulmasta. Tämä lähestymistapa pohjautuu filosofi Michel Foucault'n (1926–1984) ajatuksiin. (Kantola 2012, 80.) Foucault'n valtasuhteiden analyysi on vaikuttanut suuresti sukupuolen, seksuaalisuuden ja vallan tutkimukseen (Kantola 2012, 84). Keskeisyytensä vuoksi olisin voinut käyttää Foucault'n analyysejä isommalla painotuksella, mutta halusin myös tältä osin tuoda tutkimukseeni uudenlaisia näkökulmia, jättäen näin Foucault'n enimmäkseen tutkielmastani pois.

Tutkielmani analyysin kannalta olennaisinta on lähestyä valtaa kahdella jälkimmäisellä tavalla, eli mahdollistavana tekijänä ja sukupuolta tuottavana. Ajattelen että nuorten vallankäytön tutkiminen on jo itsessään vallan uudelleen ajattelua. Analyysissäni on myös keskeistä pohtia sukupuolittunutta valtaa ja muutenkin vallan vaikutusta sukupuoleen. Ja koska tutkimukseni liikkuu paljon vallan pyramidin alhaisella tasolla, eli nuorten keskinäisessä vallankäytössä, on tärkeää mennä vielä konkreettisemmalle tasolle vallan määrittelyssä. Vallankäytön tavoitteena on vaikuttaa kohteen toimintaan. Valta kohdistuu etenkin subjektin tekoihin tavoitteena suunnata ja kontrolloida niitä. Tähän sisältyy kuitenkin mahdollisuus toimia myös toisella tavalla. Väkivalta sen sijaan ei jätä mahdollisuuksia valintaan, vaan se poissulkee kaikki muut kuin toivotut toimintatavat. Tämän lisäksi väkivalta kohdistuu pelkkien tekojen sijasta subjektin ruumiiseen. (Keskinen 2005, 47.) Vallan keinot voivat olla hyvinkin huomaamattomia, kun taas väkivalta on suurempaa toimintaa.

2.3 Vallan tematiikka nuortenkirjallisuudessa

Modernin käsityksen mukainen nuortenkirjallisuus syntyi 1960–1970-luvulla, jolloin se keskittyi jokapäiväisiin aiheisiin, joiden kanssa nuoret kamppailevat. Näitä ovat esimerkiksi seksuaalisuus, huumeet, väkivalta, sosiaaliset paineet ja vanhempien uhmaaminen. (Nikolajeva 2014, 103.) Kyseiset aiheet ovat yhä ajankohtaisia, ja esimerkiksi *Kesämyrskyssä* kaikki edellä mainitut esiintyvät jossain määrin. Nykynuortenkirjallisuudessa usein esiintyvä teema on tukahdutetut traumaattiset muistot, useimmiten liittyen jonkun läheisen kuolemaan (Nikolajeva

2014, 95). Tukahdutetuilla traumailla on merkittävä rooli etenkin Penelopen vallankäytön taustalla, mihin palaan myöhemmässä analyysissä.

Mainitsen nämä keskeiset teemat siksi, että haluan huomauttaa niiden kaikkien olevan oivallisia esimerkkejä nuorten elämässä näyttäytyvistä vallan ilmentymistä. Esimerkiksi sosiaalisiin paineisiin ja suhteisiin vanhempien kanssa kuuluu hyvin keskeisesti erilaisia valta-asetelmia. Toisaalta nuoret saattavat itse pyrkiä ottamaan valtaa, mutta joutuvat kuitenkin ainakin jossain määrin toimimaan muiden odotusten mukaan. Nuorten valtaa yhtä aikaa tunnustetaan ja kielletään (Trites 2000, 6). Kannustusta riittää usein siihen asti, kunnes nuorten valta alkaa vaikuttamaan aikuisten elämään. Nuortenkirjallisuudessa protagonistin täytyy oppia tunnistamaan erilaisten sosiaalisten voimien vaikutukset elämässään, ja miten niiden vallan eri tasojen kanssa voi neuvotella. Näihin erilaisiin vaikuttajiin kuuluvat esimerkiksi perhe, koulu, yhteiskunta ja sosiaalisesti rakentuneet seksuaalisuus, sukupuoli, yhteiskuntaluokka ja 'rotu'. (Trites 2000, 3.) Ehkä yksi tärkeä osa siirtymässä lapsuudesta aikuisuuteen onkin sisäistää ympäröivien valtarakenteiden vaikutukset, jotka ulottuvat kotia ja koulua laajemmalle.

Nuortenkirjallisuudessa esiintyvistä vallan muodoista väkivalta on ehkä ilmeisin, ja yksi sen tunnetuimmista kuvauksista on William Gouldingin (1911–1993) romaani *Kärpästen herra* (1954). Teoksessa joukko monen ikäisiä poikia joutuu lento-onnettomuuden seurauksena autiolle saarelle keskenään, ja he yrittävät aluksi yhdistää voimansa selvitäkseen saarella. Asiat kuitenkin menevät jatkuvasti huonompaan suuntaan, ja useampi poika kohtaa väkivaltaisen kuoleman. Pojat ajautuvat etenkin toistensa yllyttäminä väkivallan hurmioon ja vaikuttavat menettävän osan inhimillisyydestään. Nuorten vielä alkeellisuudelle aivoille on aikuisiin verrattuna vaikeampaa asetta muiden ihmisten perspektiiviin, ja esimerkiksi suunnittelu ja päätöksenteko on hankalaa (Nikolajeva 2014, 87). Nuoret ovat siis alttiimpia tekemään huonoja päätöksiä, joissa ei ole otettu omaa eikä muiden etua huomioon parhaalla mahdollisella tavalla. Tämä voisi toimia yhtenä perusteluna nuorten vallan väärinkäyttöön, kuten *Kärpästen herran* tapahtumiin.

Nuorten identiteetti on vielä epävakaa (Nikolajeva 2014, 101), mikä myös altistaa vallankäytön kanssa hapuilulle. Kun oma identiteetti ei ole vielä selvillä, voi olla vaikeaa tunnistaa se, minkälaista valtaa oikeasti halutaan käyttää. Voimakkaat tunteet saattavat ajaa tekemään asioita, jotka myöhemmin kaduttavat. Ei voida toki väittää, että vain nuoret olisivat tälle alttiita, mutta voidaan olettaa, että nuorten epävakaa identiteettiä ja päätöksenteon hankaluutta

peilataan aikuisten identiteetteihin ja päätöksentekoon. Näin ollen aikuiset nähdään eheämpinä ja vakaampina, koska he toimivat vertailukohteena.

3 Andrew luokkaerojen ja ihastusten pyörteissä

Seuraavaksi pohdin yhden *Kesämyrskyn* päähenkilön Andrew'n vallankäyttöä ja sen taustoja. Andrew on kokenut perheensä kanssa osittaista luokkanousua isänsä Hermanin menestyksekkään terapeutinuran ansiosta. He ovat muuttaneet Queensbridgeen, missä ”kaikki, joilla oli rahaa, lensivät” (KM, 9). Varakkaat asukkaat lentelevät taivaalla, kun taas vähemmän varakkaat kulkevat maan pinnalla peittyen polttoaine indigosta syntyneeseen pölyyn, jota myös kuonaksi kutsutaan. Andrew haikailee korkealle. Hän kaipaa taivaalle lentureiden kyyditsemänä, mutta kaipuuta on myös sosiaalisissa piireissä nousua kohtaan. Kesän aikana hän pääsee maistamaan hienostoelämää Penelope ja Josh Royn perheen kesähuvilassa Summersuttonissa. Herman on kutsuttu hoitamaan uutta potilastaan Penelopea huvilaan, jonne pääsevät hoidon ajaksi asumaan sekä Herman että Andrew.

Ensimmäisenä pohdin erilaisia tekijöitä, jotka vaikuttavat Andrew'n elämään ja samalla motiiveihin käyttää valtaa. Intersektionaalisen lähestymistavan vuoksi otan huomioon useita eroa tuottavia tekijöitä ja erityistä huomiota kiinnitän yhteiskuntaluokan ja sukupuolen merkityksiin. Toisena analysoin itse vallankäyttöä. Kuvailen Andrew'ta vilpittömäksi juonittelijaksi, koska hänessä yhdistyvät mielenkiintoisesti sekä viattomuus ja avoimuus että juonittelu, esimerkiksi kertomatta jättämisen ja suorankin valehtelun keinoilla.

3.1 Motiivit ja vaikutteet Andrew'n vallankäytön taustalla

Andrew on keskiluokkaisesta taustasta, mutta uuteen kaupunkiin muutettuaan hänen on täytynyt sopeutua uuden koulun hierarkioihin. Koulussa ylintä kastia ovat Nokisiivet, eli toinen Queensbridgessä vaikuttavista jengeistä. Andrew tarkkailee ensin muita ja lyöttäytyy kahden vähemmän suositun oppilaan seuraan. Hän ottaa tavoitteekseen päästä nokisiiveiksi. Andrew'n näkemyksen mukaan Nokisiivet ovat yleviä, rohkeita ja reiluja. Kaupungin toinen jengi Koppikset näyttäytyy vastakohtana: ”syljeskeleviä ja kyräileviä, julkeita roistoja” (KM, 38). Jengien toiminta on todellisuudessa enimmäkseen vastustajan kanssa kyräilyä sekä jengien sisäisiä valtapelejä.

Yksi Andrew'n tärkeimmistä motivaation lähteistä on päästä lähelle Nokisiipien johtajaa Joshia, johon hän on suunnattoman ihastunut. Andrew'n silmissä Josh on täydellinen, niin

johtajana kuin muutenkin. Ihastuksensa vuoksi Andrew kestää piikittelyä ja kiusaamista: ”Katsokaa, se on hörökorva-Andrew!” joku rääkäisi. Andrew kuuli sanat, mutta ne eivät tarkoittaneet mitään, kun vesipisarat kimaltelivat Joshin olkapäillä.” (KM, 25). Andrew päättääkin liittyä Nokisiipiin, vaikka suurin osa jengiläisistä on enemmän tai vähemmän avoimesti sitä vastaan. Ennen liittymistä täytyy kuitenkin suorittaa jokin annettu tehtävä, jonka kaikkien hämmästykseksi Andrew saa suoritettua. Josh käskää Andrew’n hankkia raakaa indigoa, jonka pitäisi olla mahdotonta. Summersuttoniin saapuessaan Andrew toimittaa raa’an indigon, ja hänet vastahakoisesti hyväksytään jengin jäseneksi. Muutenkin koko Summersuttoniin saapuminen on suorastaan unelmien täyttymys Andrew’lle, joka pääsee viettämään kesäpäivänsä Joshin seurassa.

Yksi tähän liittyvistä haasteista on Royn perheen ylelliseen elämäntyyliin tottuminen. Andrew asuu perheensä kanssa ahtaassa kodissa, mutta Royt omistavat hulleaan huvilan lisäksi ison talon myös kaupungissa. Royt elävät yltäkylläisyydessä, mutta Andrew vasta totuttelee siihen, että omalla perheellä on varaa edes asua Queensbridgessä. Ulkopuolisuuden tunne ei katoa edes kesän aikana: ”[...] Andrew pääsi kurkistamaan heidän maailmaansa, maailmaan johon hän ei kuulunut, Joshin maailmaan.” (KM, 7). Andrew ei osaa sanoa oikeita asioita, eikä muutenkaan toimi yläluokkaisten odottamalla tavalla. Luokkaero on materiaalinen ja näyttäytyy esimerkiksi arjessa, tiedotusvälineissä, vapaa-ajalla, koulutuksessa ja työelämässä. Se ei kuitenkaan perustu vain tulo-eroon, vaan myös yksilön arvottamiseen ja resursseihin sekä kykyyn käyttää näitä resursseja. (Tolonen 2008, 12–13.) Eli vaikka Andrew perheineen onkin päässyt tuloissaan lähemmäs yläluokkaa kuin aikaisemmin, heidät kuitenkin ”paljastaa” keskiluokkaiksi esimerkiksi käyttäytyminen. Resursseja, joita Andrew’lla ei ole, ovat esimerkiksi lukeneisuus ja etiketin hallinta eri tilanteissa. Royt ovat supliikkeja tavalla, johon Andrew ei yllä.

Toisaalta Andrew hämmentää muita ihmisiä vilpittömyydellään, joka on Joshin ja jopa Penelopen mielestä kiehtovaa. Useissa tilanteissa Andrew säästyikin kiusaamiselta ja ivalta, koska hän toimii niin odottamattomilla tavoilla:

Andrew’ta ei kiusattu mitenkään erityisesti. Ei ainakaan sen jälkeen, kun yksi nokisiivistä pauskasi tarjottimen hänen käsistään ruokalassa lattialle [...] Andrew hengitti syvään, otti tukevan haara-asennon, veti olkapäät taakse ja avasi kämmenet sivuille. Vahva mutta lempeä, isä aina neuvoi, mieti mitä isä tekisi, Andrew ajatteli. ”Sä teit tuon varmaan vahingossa”, Andrew sanoi ja katsoi poikaa silmiin hymyillen. Eikä se ollut mitään ivallista hymyä, hän antoi itsensä tuntea pelkkää uteliasta iloa. [...]

Poika yritti saada kokoon pilkallista naurua, mutta hän oli hölmistynyt Andrew'n vilpittömyyden erityisvoimasta. Andrew oli tehnyt sen ennenkin, melkein aina se tepsii [...] (KM, 46.)

Odottamattomuus johtuu siitä, että Andrew on niiden odotusten alaisena, joita kaikkiin muihinkin hänen kanssaan samaan laatikkoon laitettuihin kohdistetaan. Andrew'n kohdalla odotuksia muodostuu esimerkiksi hänen yhteiskuntaluokkansa, sosiaalisen asemansa, ulkonäkönsä ja sukupuolensa perusteella. Kiusaamistilanteessa heikommalta odotetaan tietynlaista reaktiota, mutta Andrew saa käytöksellään tasapainotettua tilanteen valta-asetelmaa.

Kipuulia on ainakin yhteiskuntaluokkaan ja sosiaaliseen asemaan liittyen, mutta miten on sukupuolen laita? Edeltävässä lainauksessa Andrew miettii, mitä hänen isänsä tekisi samassa tilanteessa. Isä on terapeutti, ja arvostaa selkeästi pehmeitä arvoja. Hän kannustaa poikaansa lempeyteen ja vilpittömyyteen, mikä eroaa siitä, minkälaisia odotuksia maskuliinisuudelle yleensä asetetaan. Patriarkaattinen yhteiskunta ei ole vahingollinen vain naisille, vaan myös miehille. Ihannemaskuliinisuus peittää alleen kaikki muut miehisyyden moninaiset muodot. Tällöin on kyse *hegemonisesta maskuliinisuudesta*, eli tilanteesta, jossa yksi miesideaali on kulttuurissa johtavassa asemassa. Tietyllä miesluokalla on johtava asema suhteessa muihin, mikä tarkoittaa myös suurinta osaa miehistä. (Kantola 2012, 83.) Hegemonisen maskuliinisuuden vaatimukset ovat niin korkealla, että harvalla on mahdollisuutta ikinä tavoittaa niitä kaikkia. Pohdinkin seuraavaksi, minkälaisena *Kesämyrskyn* ihannemaskuliinisuus näyttäytyy.

Vertailun vuoksi kuvailen vallitsevaa tilannetta Suomen koulumaailmassa Suvi Mannisen (2010) väitöskirjatutkimuksen kautta. Manninen on tutkinut suomalaisten poikien maskuliinisuuksia, valtahierarkioita ja väkivaltaa kouluympäristössä. Hegemonisen maskuliinisuuden piirteiksi luetellaan kilpailullisuus, urheilullisuus, itsepuolustuskyky, heteroseksuaalisuus, hauskuus ja sosiaalisen pelin hallinta (Manninen 2010, 106). *Kesämyrskyn* maailma on kuvitteellinen, joka näkyy myös siinä, miten Queensbridgen nuorien keskuudessa suhtaudutaan esimerkiksi seksuaalisuuden moninaisuuteen. On yleisesti tiedossa, että Nokisiipien johtaja Josh on kiinnostunut muista pojista, mutta se ei ole kenellekään ongelma. Myös Andrew'n kohdalla kiusoittelu kohdistuu lähes poikkeuksetta muihin piirteisiin.

Yhtenevää *Kesämyrskyn* ja suomalaisen koulumaailman välillä on sosiaalisen pelin hallinnan, kilpailullisuuden ja urheilullisuuden kuuluminen ideaalimaskuliinisuuteen. Sosiaalinen peli on suurissa määrin sidoksissa yhteiskuntaluokkiin liittyviin odotuksiin sekä nuorten väliseen hierarkiaan. Etenkin jengien toiminnassa näkyvät kilpailullisuus ja urheilullisuus, ja niihin liittyvät odotukset ovat toisaalta hyvin samoja niin tytöillä kuin pojilla. Esimerkiksi Nokisiipien tehtävät, yleensä joko uuden jäsenen liittymisen tai johtajan vaihtumisen yhteydessä, ovat usein fyysisiä. Selkeämpi tehtäviä yhdistävä tekijä on fyysisyydestä huolimatta jonkinlainen mielen vahvuus, kuten omien pelkojen voittaminen tai sinnikkyys, josta hyvä esimerkki on Anninimisen nokisiiven tehtävä: ” [...] Josh laittoi sen ratsastamaan ilman satulaa ja suitsia. Se katsos pelkää hevosia kuollakseen. [...] Nokisiipien mielestä se oli ihan surkea tehtävä, ennen kuin ne näki, miten kauhuissaan Ann oikeasti oli.” (KM, 110–111). Sanoisinkin, että Queensbridgessä ideaalimaskuliinisuudelle fyysistä kyvykkyyttä tärkeämpiä piirteitä ovat mielen vahvuus ja kilpailullisuus. Tämän vuoksi myös Andrew pärjää yllättävän hyvin saamissaan haasteissa, onhan hän hyvin vahvatahtoinen.

Ideaalimaskuliinisuuden perikuva on ainakin Andrew'n mielestä Josh, jossa yhdistyvät hyvä ulkonäkö, kilpailullisuus, urheilullisuus, vahva tahto ja sosiaalisen pelin hallinta. Joshin korkea status antaa hänelle monenlaisia vallankäytön mahdollisuuksia. Erityisesti maskuliinisen kunnioituksen tuoma status mahdollistaa vallankäytön, jota voi käyttää joko yhteisöä rakentavalla tai hajottavalla tavalla (Manninen 2010, 105). Toisin kuin Joshilla, Andrew'lla ei ole maskuliinisen kunnioituksen tuomia mahdollisuuksia, joten hänen täytyy luottaa muihin kykyihinsä halutessaan käyttää valtaa. On myös huomioitava, että *Kesämyrskyssä* valta ei automaattisesti jakaudu miehille patriarkaatin mukaisesti, vaan teoksessa eniten valtaa omaavat aikuiset ovat naisia. Nuorten jengitoiminnassakaan sukupuoli ei vaikuta tuovan huomattavaa etuasemaa.

Yksi Andrew suurimmista toiveista on kuulua joukkoon, mikä onkin hänen merkittävin taustavaikuttajansa vallankäytön taustalla. Hän haluaisi pärjätä yläluokkaisessa ympäristössä, tulla oikeasti hyväksytyksi Nokisiipiin, ja ennen kaikkea kuulua sellaisten poikien joukkoon, joista Josh voisi olla kiinnostunut. Ja jotta voi kuulua joukkoon, täytyy olla tarpeeksi hyvä. Tämä voi tarkoittaa tilanteesta riippuen esimerkiksi oikeanlaista käyttäytymistä, kiinnostuksenkohteita tai ulkonäköä. Tarpeeksi voi kuitenkin tarkoittaa myös jotain aivan muuta kuin voisi luulla, minkä Andrew joutuu oppimaan kesän aikana Summersuttonissa.

3.2 Andrew, vilpiton juonittelija

Andrew’lla ominaista ovat selkeät tavoitteet, jotka ohjailevat hänen toimintaansa: ”Andrew oli pienestä pitäen tiennyt, mitä kulloinkin halusi. Hän tiesi nytkin.” (KM, 40). Muut näkevät hänet kuitenkin helposti hölmönä, joka ei oikein tiedä mitä tekee. Tämä on toisaalta hyvin hyödyllistä Andrew’lle, koska häntä ei osata epäillä mistään vakavista rikkeistä. Hän ei nimittäin ole vain hölmö, vaan hyvin määrätietoinen aikeissaan. Pidän hyvin merkittävänä sitä, miten suunnitelmallisesti Andrew raivaa tiensä Nokisiipiin ja pitää huolta mahdollisuudestaan pysyä Summersuttonissa mahdollisimman pitkään.

Kesämyrskyn juonen edetessä käy selväksi, että Andrew’n vilpittömyyden parina toimii vilpillisyys. Yksi ensimmäisistä, joka tämän huomaa, on Josh:

Ensimmäistä kertaa Josh näki hänessä jotain vilpillistä, epävarman nykyksen katseen radassa, jotain mikä ei ollut läpinäkyvää niin kuin loput Andrew’sta, muuten Josh saattoi melkein erottaa kukonkannusten tuulessa nyökkivät ääriviivat hänen lävitseen. Ehkä Andrew ei todella piitannut siitä, oliko Penelope kunnossa vai ei. Ehkä Andrew pittaaisi vain Joshista. (KM, 52.)

Mitä kauemmin Josh ja Andrew viettävät aikaa yhdessä, sitä ilmeisemmäksi Joshille käy Andrew’n ihastus ja keinot, joilla tämä yrittää päästä lähelle. Huomaamatta jäävät kuitenkin suuret salaisuudet, jotka kietoutuvat toisiinsa. Nokisiivet ovat tietoisia siitä, että Andrew sai haltuunsa prosessoimatonta raakaa indigoa, mutta eivät tiedä miten. Sitä Andrew ei myöskään voi kertoa, koska samalla paljastuisi myös toinen salaisuus. Kesän alun hän pystyy vielä hämäämään kaikkia ja oppii samalla sosiaalisen pelin ja vallankäytön uusia mahdollisuuksia.

Valehtelu ei ole kuitenkaan Andrew’lle luontaista, ja hän ei ole siinä kovin hyvä. Eli siitä huolimatta, että näen Andrew’n tarkoituksenmukaisena vilpin ja vallan käyttäjänä, ei voida kieltää hänen läpinäkyvää olemustaan. ”Andrew’n naama oli yksi kysymysmerkki, hän ei osannut esittää välinpitämätöntä, ei yrittänyt olla vileä [...]” (KM, 34), tässä Penelopen ajattelussa käy hyvin ilmi se, miten huonosti Andrew osaa piilottaa tunteitaan, mikä tekee valehtelun hyvin haasteelliseksi. Tästä huolimatta valheiden paljastaja on lopulta Penelope eikä Andrew. Raaka indigo on peräisin salaiselta tehtaalta, jonne Andrew murtautui ja samalla todisti tehtaalla tapahtuvan murhan. Syyt Andrew’n salailuun ovat tarkasti harkitut, kuten Josh oivaltaa paljastuksen tapahduttua:

Andrew ei ollut hullu, tai miten sitä ikinä mitattiinkaan, ehkä se tosiaan oli hullua. Jos Andrew olisi kertonut totuuden, valokeila olisi kääntynyt Penelopesta häneen, [...] Jos Andrew olisi kertonut totuuden, Penelopen arvoitus olisi käynyt paljon helpommaksi ratkaista, ja ehkä Appletonien ei olisi enää tarvinnut asua Summersuttonissa. (KM, 270.)

Samalla kun Andrew suojeli salailulla itseään ja haaveitaan, hän suojeli myös Penelopea, sekä Joshia, jonka vuoksi Andrew oli ylipäättään ollut tehtaalla. Joshin suojeleminen turvasi Andrew'n ajan Summersuttonissa ihastuksensa seurassa. Hänen prioriteettinsa ovat selvät ja joustamattomat, jopa äärimmäisyyksiin asti: "Andrew oli mieluummin suojellut murhaajaa kuin käreäntyä Joshin." (KM, 271).

Vallankäyttönsä ansiosta Andrew onnistuu tavoitteessaan päästä Nokisiipiin ja lähemmäs Joshia. Hän ei kuitenkaan pääse aivan tarpeeksi lähelle, koska Josh torjuu Andrew'n toistuvasti, mutta ei myöskään selkeästi työnnä kauemmaksi. Lopulta Josh antaakin Andrew'le fyysistä kosketusta, mutta ei sellaista mitä Andrew todella haluaisi. Käsi haarovälissä ei vastaa Andrew'n unelmia, jotka ovat enemmän romanttisia kuin seksuaalisia. Siinä hetkessä havainnollistuu, että vallankäytön mahdollisuudet ovat rajalliset. Koska valtaan sisältyy mahdollisuus toimia toisin, Andrew ei voi saada Joshia toimimaan toivomallaan tavalla. Hän voi kyllä keinotella, suostutella ja tehdä kaiken voitavansa, mutta edes väkivallalla ei saa ketään aidosti vastaamaan ihastukseen. Josh huomaa Andrew'n viehättävyyden vasta omalla ajallaan, kun hänellä on aikaa pohtia tapahtumia salaisuuksien paljastumisen ja oman taakkansa kevenemisen jälkeen.

Vielä voidaan kuitenkin miettiä, että onko Andrew'n toiminta edes vallankäyttöä? Ottaen huomioon, miten olen valtaa määritellyt, mielestäni vastaus on selkeä kyllä. Yksi syistä, joiden vuoksi valitsin Andrew'n käsiteltäväksi, on henkilöhahmon moninainen suhde valtaan. Hän on sosiaalisten ja yhteiskunnallisten ympäristöjen määrittelemän vallan alistama, mikä vaikuttaa siihen, miten paljon hänen täytyy ponnistella päästäkseen tavoitteisiinsa. Se, miten Andrew valehtelee, suuntaa huomiota toisaalle ja pyrkii ohjailemaan tilannetta mieleiseensä suuntaan, on kaikki vallankäyttöä. Ainoastaan Penelope on perillä totuudesta eikä ole siten Andrew'n vallankäytön kohteena.

Merkittävää on kuitenkin myös, miten Andrew samalla säilyttää pehmeytensä ja vilpittömyytensä. Kyseessä on hyvä esimerkki nuoren identiteetin epävakauudesta, sekä

harkitsemattomasta käytöksestä. Ehkä yksi syy sille, miksi Andrew ripustautuu Joshiin ja ihastuksen antamaan suuntaan, on epävarmuus omasta itsestään. Uusi kaupunki ihmisineen ja luokkaeroineen aiheuttaa selvästi epävarmuutta, jota on todennäköisesti ollut jo aikaisemmin. Epävarmuus unohtuu välillä Joshia tavoitellessa, koska suunnitelma on selvä ja ihastumisen tunteet ovat niin voimakkaita. Lopputulemana väitänkin, että vaikka Andrew on saanut itseluottamusta omistumisistaan, on hänen identiteettinsä edelleen hukassa. Ehkä Andrew on kuitenkin lähimpänä mukavuusaluettaan ja omaa identiteettiään, kun hän jättää vilpillisyyden muille ja keskittyy itse vilpittömyyteen.

4 Penelope traumojen ja valheiden verkossa

Toisin kuin Andrew hemmoteltu Penelope on tottunut yltäkyläisyyteen ja yläluokkaiseen elämään. Hän on saanut aina haluamansa, kunnes kahden tapahtuman kautta täydellinen kupla särkyi. Kuten Andrew'lla myös Penelopella on voimakas tahto ja vahvat tavoitteet. Hän ei aio missään nimessä paljastaa kenellekään, eikä varsinkaan terapeutti Herman Appletonille, mitä traumaattista hänelle on oikeasti tapahtunut. Penelope väittää todistaneensa murhan, jonka todellisuudessa näki Andrew. Kesän aikana Penelope valehtelee valehtelemistaan, kunnes lopulta paljastaa väsyneenä kaikille, mitä todella on ollut meneillään.

Aloitin Penelopenkin kohdalla analyysin taustatekijöistä, joihin lukeutuvat traumaattiset tapahtumat sekä erilaiset sosiaaliset ja yhteiskunnalliset tekijät. Myös Penelopen kohdalla pohdin yhteiskuntaluokan vaikutuksia, jotka näyttäytyvät Penelopelle kuitenkin varsin erilaisina kuin Andrew'lle. Käsittelen lisäksi väkivallan kohteeksi joutumisen seurauksia, jotka vaikuttavat merkittävästi Penelopen elämässä. Lopuksi käyn läpi Penelopen käyttämää valtaa, jolla on lähinnä häntä itseään tai Joshia suojelevat tarkoitukset.

4.1 Motiivit ja vaikutteet Penelopen vallankäytön taustalla

Penelope on siellä, missä Andrew haluaisi olla. Hän kuuluu joukkoon, taitaa yläluokkaisuuteen kuuluvat kiemurat ja on läheinen Joshin kanssa. Sisarusten suhde on puolin ja toisin suojelevainen, mutta myös petollinen. Yläluokkaisuuteen kuuluvat salailu ja valheet, ja siinä molemmat sisarukset ovat eteviä. Myöskin luokka-asemalleen sopivasti Penelopella on suuria haaveita ja suunnitelmia. Lapsena hän sai ensimmäisen sellonsa, johon rakastui lähtemättömästi. Ankaran ja sitkeän harjoittelun tuloksena Penelopesta tulee erittäin etevä sellisti, mikä ei kuitenkaan riitä:

Hän halusi, että kaikki katsoisivat ja ihmettelisivät häntä, hän halusi olla nuorin soittaja, joka ikinä valittaisiin Kansallisharmonian vakijäseneksi, hän halusi, että ihmiset pitelisivät sydäntään hänen soittaessaan ja lähtisivät konserttisalista ikiajoiksi muuttuneina.

Kun Penelope oli kahdentoista, maan kuuluisin sellonsoitonopettaja, arvostettu virtuoosi, herra Blythe, saapui Queensbridgeen etsimään uusia oppilaita. Penelope kuuli, kuinka kohtalo kutsui häntä rahisevin kuiskauksin. (KM, 43.)

Kun herra Blythe lopulta saapuu kuulemaan Penelopen soittamista, hän ei valitse tätä oppilaakseen. Pettymyksiin täysin tottumaton Penelope pirstaloi myöhemmin sellonsa ja vannoo, ettei soita enää koskaan. Unelma suurista saavutuksista ja ihailusta on pilalla.

Mihin Penelope voi perustaa identiteettinsä, jos hänestä ei tulekaan sellistä? Kuten Andrew'n myös hänen täytyy yrittää löytää itsensä tekemällä arveluttavia valintoja. Penelopen pitää oppia, ettei hänen etuoikeutettu asemansa mahdollista ja korjaa kaikkea. On vaikeaa huomata, että turvallisuus ei ole taattua. Sosiaaliseen peliin tottuneena sekä muutenkin valehteluun taipuvaisena hänen on kuitenkin verrattain helppo salata ne asiat, jotka oikeasti satuttavat. Tähän tarkoitukseen hän päättää luoda narratiivin, jonka mukaan hän oli todistamassa murhaa. Oikeasti murhailtana tapahtui toinen Penelopen merkittävistä traumaattisista kokemuksista, johon osallisena oli myös hänen veljensä Josh.

Nokisiipien kilpailijajengi Koppisten johtaja Sydney soittaa viulua, minkä vuoksi hän ja Penelope törmäävät toisiinsa erilaisissa tapahtumissa. Useamman vuoden vanhempi Sydney flirttailee Penelopen kanssa, mikä on molempien mielestä kutkuttavaa: ”Hän tunsikin Sydneyn korventavan katseen reisillään soittaessaan sooloaan St. Markin kirkossa, ei katsonut tätä ennen kuin aplodit satoivat. Se on mun armoilla, Penelope ajatteli, ja valta kihisi hänen suonissaan.” (KM, 144). Halun kohteena Penelope tuntee olonsa hyväksi, kun etäisyyttä on sopivasti ja ohjat ovat vielä hänen omissa käsissään. Valta-asetelma on miellyttävä, koska hän tuntee itse olevansa korkeammalla. Tilanne kuitenkin kääntyy pääläelleen, kun Josh ja Sydney tekevät sopimuksen, jonka mukaan Sydney saa viettää aikaa Penelopen kanssa lenturissaan. Vastineeksi Nokisiivet saavat haltuunsa alueita Koppiksilta, minkä vuoksi Josh suostuu vastahakoisesti. Penelope toimii valuuttana, minkä mahdollistaa hänen yläpuolellaan olevien jengijohtajien valta. Hänellä itsellään ei ole sanomista asiaan. Josh kuitenkin sallii tapaamisen vain, jos Sydney pysyy maan tasalla ja Joshin näkökentässä. Tämä ei kuitenkaan poista sitä seikkaa, että Josh käyttää siskoaan välineenä, puuttuen Penelopen itsemääräämisoikeuteen.

Sydney ei noudata sopimusta, vaan vie Penelopen yöilmoihin kauas veljen turvasta. Aluksi innoissaan ollut Penelope joutuu pian pelon valtaan, eikä turhaan. Sydney päätyy hyväksikäyttämään Penelopea seksuaalisesti. Pitkän yön jälkeen Penelope palaa kotiin, eikä pysty puhumaan asiasta kenellekään. Penelopen valta on viety, joten ainoana keinona sen takaisin saamiseksi hän näkee valehtelun. Siinä hän on hyvä, ja vaikka Penelope tunnustaa

valheellisesti nähneensä murhan, hän voi olla verrattain huoleti. Mikään ei voi vakavasti uhata häntä niin kauan, kun hän Summersuttonissa. Tämä ei kuitenkaan ole aivan totta, vaan valehtelusta kärsii eniten Penelope itse. Valheen ja totuuden rajat hämärtyvät: ”Ja mitä tarkoittaa ”totta”, Penelope ajatteli, sitä minkä muistaa vai sitä minkä tietää vai sitä minkä kuvittelee, sitä minkä on sanonut tarpeeksi monta kertaa olevan totta.” (KM, 215).

Penelopen tilanteesta tekee erityisen vaikean se, että myös Josh on sekaantunut asiaan ja että rikoksen tehnyt henkilö on Koppisten johtaja Sydney. Nuoret kokevat suurta velvollisuutta jengejään kohtaan, ja kirjoittamaton sääntö on, ettei toisen jengin jäseniin kosketa muulla kuin nyrkillä. Penelope on kuitenkin kokenut vetoa Sydneyä kohtaan siitä huolimatta ja laittanut kauniin mekon päälleen tapaamista varten. Kun tulee selväksi, että Sydneyn aiomukset eivät ole viattomat, Penelope menee lukkoon. Hän on tietämättään astunut tutun pojan ansaan: ”puistattavinta olikin ehkä se, että se oli juuri Sydney” (KM, 253). On hyvin tavallista, että seksuaalirikoksen uhri tuntee tekijän, koska suurimman osan raiskauksista tekevät tutut tai puolitutut (Keskinen 2018, 247). Tähän asti Penelope on saanut elää siinä uskossa, että hän on koskematon ja muiden yläpuolella. Tapahtuman jälkeen hän kokee menettäneen itsensä:

”Mä en saa sitä enää koskaan takaisin, tajuatko sä?” Penelope sihisi, ja Andrew haistoi hänen happaman hengityksensä, näki vilauksen valkoisista hampaista.

”Mitä?”

”Penelopea!” Penelope kuiskasi, mutta kuiskaus tuntui huutamiselta. ”Mua sellaisena kun mä olin.” (KM, 222.)

Traumaattinen kokemus muuttaa Penelopea pysyvästi, ja siihen liittyvästä häpeästä on vaikea päästä. Häpeä on itseen kohdistuva tunne, mutta se liittyy ennen kaikkea sosiaalisiin suhteisiin ja vuorovaikutukseen (Ratinen 2008, 45). Penelopenkin häpeä liittyy todennäköisesti siihen, mitä muut hänestä ajattelevat, jos saavat tietää. On myös tavallista, että raiskattu ei halua asettua uhriksi, eli avuttomaksi, passiiviseksi ja häväistyksi, vaikka väkivallan kohteeksi joutumisella on sekä fyysisiä että psyykkisiä seurauksia (Keskinen 2018, 248). Penelopen täytyy siis selvittää tilanteessa, jossa hän kokee kadottaneensa itsensä monella eri tavalla. Merkitys elämästä katosi sellon mukana ja loput väkivaltaisen kokemuksen mukana. Kulisseja täytyy siitä huolimatta pitää yllä, jotta täydellisen yläluokkaisien Royn perheen imago ei kärsisi.

4.2 Penelopen itseä suojeleva valta

Penelopen vallankäytön ydin ovat valheet, joilla hän ohjailee tilanteita haluamaansa suuntaan. Muut ympärillä olevat ihmiset tiedostavat tämän olevan Penelopelle ominaista ja joutuvat vain arvailemaan mikä hänen sanomastaan on totta ja mikä ei: ”Välillä minä mietin, valehteleeko Penelope ihan kaikesta.” (KM, 104). Perheenjäsenet suhtautuvat käytökseen kaikista ymmärtäväisemmin, etenkin koska he tietävät joko Penelopen oikean tai valheellisen trauman, joka selittäisi valheet. *Kesämyrskyssä* tehdään kuitenkin selväksi, että valehtelua on ollut aina: ”Penelope ja Josh olivat valehdelleet niin kauan kuin olivat osanneet puhua.” (KM, 119). Sisaruksilla on jopa korttimenetelmä; he saavat kumpikin käyttää yhden kortin kuukaudessa, eli kysyä toiselta jonkin kysymyksen, johon on pakko vastata totuudenmukaisesti. Penelopelle keskustelut ovat kuin pelejä, jotka hän haluaa aina voittaa. Kun keskustelu kääntyy hänen mielestään ikävään suuntaan, hän katkaisee tilanteen tavalla tai toisella. Tulkitseen tämän niin, että koska Penelopelta on viety valta, hän ottaa sitä yhä aktiivisemmin takaisin.

Penelopen valehtelun vuoksi hän on myös jossain määrin epäluotettava kertoja. Senkin jälkeen, kun salaisuudet on paljastettu, kaikkia hänen tekojaan ja sanomisiaan ei voida yksiselitteisesti luokitella todeksi tai epätodeksi. Penelope on kuitenkin aidosti traumatisoitunut, mutta haluaa pitää ohjat käsissään sanallisilla tai sanattomilla valheilla. Hän saattaa poistua epämiellyttävästä tilanteesta dramaattisesti esimerkiksi pudottamalla jotakin tarkoituksellisesti: ”Penelope katsoi äitiään silmiin ja työnsi rauhallisesti sokerikon pöydältä lattialle, kuin kissa laiskalla tassulla. Se halkesi siististi kahtia, ja sokeri valui sen sisuksista kuin elämä. ”Mä oon väsynyt”, Penelope sanoi.” (KM, 36). Toimimalla näin hän saa huomioon itseensä, mutta pääsee myös poistumaan tilanteesta. Penelopen äiti ei enää jaksa juurikaan reagoida esityksiin, nähden niiden läpi, mutta isä on aina yhtä aidon huolestunut. Penelope kaipaa yhä aina haluamaansa huomiota, mutta ei ehkä ole varma minkälaista huomiota tarkalleen ottaen.

Sanattomien ja sanallisten valheiden lisäksi Penelope käyttää valtaansa myös suurempien käskyjen ja toiveiden muodossa. Toki myös näiden näennäisesti suoriin käskyihin liittyy valheellisuutta, koska niiden taustalla ovat Penelopen traumat ja niitä peittelevät valheet. Perheenjäsenet ja etenkin isä suostuvat Penelopen oikkuihin, joista yksi merkittävin on uima-allas. Vaikka Summersutton on aivan rannassa, pihapiirissä on myös uima-allas. Andrew kuitenkin ihmettelee huvilalle saapuessaan altaan tyhjyyttä: ”[...] miksi oli kaivettu tämä kuoppa maan syliin, miksi se oli vuorattu syaaninvärisillä kaakeleissa, jos sitä ei aiottu edes

käyttää. [...] Se olisi voinut olla kutsuva ja yllellinen keidas, sen sijaan se oli nyt uhkaava, terävä, niin... kova.” (KM 24). Myöhemmin selviää, että allas on tyhjä Penelopen pyynnöstä. Uima-altaan voi nähdä heijastelevan Penelopen sulkeutunutta mielentilaa. Kuten allas myös Penelope on kesän alussa kova ja uhkaava, kunnes kesän lopussa hän laskee suojamuurejaan, jolloin myös allas täytetään jälleen. Niin kauan kuin on salaisuuksia, ei altaassa ole vettä: ”Uima-allas oli tyhjillään, merivesi lämmintä, salaisuudet turvassa.” (KM 171). Symbolisen merkityksensä lisäksi uima-allas on *Kesämyrskyssä* tärkeä tapahtumapaikka. Andrew alkaa liittymään öisin Penelopen seuraan altaan pohjalle, missä he istuvat ja keskustelevat. Vaikka Penelope yrittää olla luotaantyöntävä, Andrew ei luovuta. Kaksikolla onkin altaan pohjalla tärkeitä keskusteluja, ja vain Andrew’lle Penelope pystyy avautumaan edes vähän.

Merkittävä käänne tapahtuu, kun suurten juhlien aikana Summersuttonissa paikalle saapuu Sydney, joka ajetaan lopulta nurkkaan. Uima-altaasta tulee tällä kertaa kahdenkeskisen turvapaikan sijasta areena, jolla nuorten voimat yhdistyvät. Nokisiivet kerääntyvät paikalle, ja Penelope selittää ystäviensä tuella, mitä on tapahtunut. Sydney yrittää vähätellä tapahtunutta oman etunsa vuoksi:

”Yritetään pysyä rauhallisina”, Sydney mutisi.

”Mä en pitänyt siitä”, Penelope sanoi hitaasti Sydneylle, universumin suurin vähättely, mutta sen enempää hän ei aikonut sanoa, hän ei aikonut antaa itsestään mitään.

”Ei mun ollut tarkoitus saada sua itkemään”, Sydney sanoi, yritti lempeyttä pelkonsa takaa, ja Penelopea kuvotti. ”Mutta sellaista se on, joskus tytöt itkee, kyllähän sä tied—” (KM, 251–252.)

Hänet kuitenkin keskeytetään vihaisten nokisiipien toimesta. Jengi alkaa miettiä vaihtoehtoja Sydneyn rankaisemiseksi, mikä heidän silmissään näyttäytyy oikeuden toteutumisenä. Valta on jälleen Penelopella, jolla on ainoana valta lopettaa tilanne. Sitä hän ei kuitenkaan tee, vaan Penelope päättää viedä seurueen Isolle sillalle, jossa hän antaa Sydneyn tehtäväksi kävellä huteraa kaidetta sillan päästä päähän. Kukaan ei Sydneyn lisäksi esitä vastalauseita. Kohtaus muistuttaa jopa *Kärpästen herraa* siinä, miten nuoret joukolla yhtyvät väkivalan hurmukseen: ”Penelopen yksityisestä onnettomuudesta oli manifestoitunut tämä oikeamielisyyden väkivaltaa sykkivä kulkue.” (KM, 253). Vaikka kukaan ei suoraan työnnä Sydneyä sillalta alas, he ovat kaikki osittain vastuussa tämän pudotessa kuivuneen puron kivikkoiselle pohjalle. Sydneyllä ei ollut muita vaihtoehtoja kuin kävellä kaidetta pitkin, ja rapistuneen kaiteen kestäminen olisi ollut ihme. Näin ollen nuoret ovat syyllistyneet väkivaltaan, joka kuitenkin vaikuttaa läsnäolijoiden silmissä oikeutetulta ja tilanteeseen nähden sopivalta ratkaisulta.

Toinen Sydneyn jaloista katkeaa pudotuksen seurauksena, mikä palauttaa nuoret todellisuuteen. Osa voi pahoin, kun taas osa kokee tapahtuman lähinnä riesana. ”’Helveti’, Donald sanoi. ’Nyt meidän täytyy kantaa se takaisin.’” (KM, 257). Ja niin he myös tekevät, ensin kasattuaan alkeelliset parit kantamista varten. Matkalla takaisin nuoria alkaa hermostuttaa tilanne uudelta kannalta, koska pian heidän täytyisi selittää tilanne aikuisille. He keksivät peitetarinan, mutta perillä onkin täysi kaaos, koska nuorten poissa ollessa on tapahtunut toinen murha. Kostonsa saanut Penelope kertoo läsnäolijoille poliisi mukaan lukien, ettei koskaan todistanutkaan murhaa, lopettaen valehtelun siltä osin. Valheista oli muodostunut valtava taakka, jota hän ei enää pysty kantamaan. Koston ja valheiden paljastamisen myötä Penelope pääsee vihdoin parantamaan traumojaan ja selvittämään omaa identiteettiään. Hän tarttuu jälleen selloon, ilman tavoitetta suuresta menestyksestä.

Penelopen vallankäytön tarkoituksena oli siis suojella häntä itseään kipeän trauman käsittelyltä, joka on kuitenkin välttämätöntä. Valheilla hän pitää muut sopivalla etäisyydellä itsestään, halliten tilanteita ja ohjailemalla niitä hänelle sopivaan suuntaan. Lopulta kierre katkeaa väkivaltaiseen tilanteeseen, jonka aikana korkein valta on Penelopella. Jälkeenpäin hän vielä varoittaa Sydneyä tekemästä mitään vastaavaa enää ikinä, ja varoituksessa on aitoa uhkaa: ”Penelopessa oli äitinsä ehdoton auktoriteetti, ehkä hänen suonissaan virtasi monarkkien verta, ehkä hänen valtansa oli vieläkin voimakkaampaa perua, loukatun tytön mahtia.” (KM, 261).

Penelope on itseään suojellakseen luopunut myös lempeydestä ja herkkyydestä, jotka voidaan nähdä heikkoutena. Hän on sekä ajatuksissaan, sanoissaan että teoissaan tahallisesti ilkeä, minkä kohteeksi joutuvat monet hänen ympärillään. Yhdeksi silmätikuksi valikoituu Andrew, jota Penelope oletettavasti kadehtii. Andrew’n vilpittömyys on jotain, missä Penelope ei pärjää, aivan kuten Andrew ei pärjää valehtelussa. Selloon tarttuminen kuitenkin osoittaa sen, että Penelope on jälleen valmis avaamaan itseään, vaikka ei ehkä samalla tavalla kuin Andrew.

5 Nuorten valta – vakavasti otettavaa vai vain leikkiä?

Kesämyrskyssä nuorten vallankäyttöä määrittelee paljon se, että se tapahtuu aikuisilta piilossa. Eniten näkyvillä on Penelopen valehtelu aikuisten läsnä ollessa, mutta muuten keskeisimmät vallankäytön tilanteet tapahtuvat nuorten kesken. Summersutton muuttuu välillä Nokisiipien pelikentäksi, jossa nuoret tarkoituksenmukaisesti eristäytyvät muista. Tilanteisiin kuuluu monesti leikki, etenkin Nokisiipien kokoontuessa. Tätä ei kuitenkaan yleensä kutsuta leikiksi, koska leikillisestä luonteestaan huolimatta nuoret ottavat ajanviettonsa varsin tosissaan. Toisaalta nuoret tiedostavat, että kyseessä on jotain, jota voisi kuvailla lapselliseksi. Esimerkiksi Penelope on välillä mukana ja välillä ei: ”Hänen läsnäolonsa sai Andrew’n varuilleen, sillä ei voinut tietää heittäytyisikö hän leikkiin innoissaan vai ravistelisiko sen äkkiä yltään ja toisi todellisuuden heidän kuplaansa.” (KM, 180). Tilanteessa näkyikin oivallisesti se, minkälaisessa murrosvaiheessa nuoret ovat. Yhtä aikaa he haikailevat lisää vastuuta ja arvostusta, mutta eivät kuitenkaan vielä halua irrottautua täysin lapsuudesta.

Todellisuus ja sen vastuu ovat aina lähellä, ja joillakin nuorilla vielä enemmän kuin toisilla: ”Hänellä oli sellaisia tympäiseviä maalaispojan velvollisuuksia, niitä, jotka toisaalta tuntuivat kohottavan hänet muiden yläpuolelle. Thomasilla oli vastuuta, joka oli aikuistenkin maailmassa todellista.” (KM, 149). Vakavasti otettavuuteen vaikuttaa etenkin aikuisten näkemys siitä, mikä on oikeaa vastuuta. Penelopella ja etenkin Andrew’lla ei sellaista juurikaan ole, varsinkaan kesän aikana. Nokisiipien toimintaa seuraavat aikuiset suhtautuvat asiaan usein hyvin kevyeen sävyyn. ”Mitäs te pikkuiset puuhaillette?” (KM, 80), kysyy Penelopen ja Joshin äiti, kun Nokisiivet valmistelevat Andrew’n virallista liittymistä jengiin. Toisaalta voisi miettiä, että tarvitseeko nuorten puuhastelu edes olla erityisen vakavasti otettavaa. Onko nuorilla ja aikuisilla liian suuri kiire tehdä nuorista aikuisia? Lastenkirjallisuudessa osataan vielä juhlistaa lapsellisuutta, mutta nuortenkirjallisuudessa etenkin nuoruuteen liittyvää epäkypsyyttä ei yleensä hyväksytä (Trites 2000, 83). Voisiko myös nuoruuden ja teini-ikäisen piirteitä, kuten lapsellisuutta ja hapuilua, juhlistaa enemmän?

Etenkin nuorten käyttämän vallan voisi ottaa vakavasti, sellaisena kuin se on. Leikillisestä olemuksestaan huolimatta esimerkiksi Nokisiipien jengitoiminta on tärkeää ja ansaitsee tulla vakavasti otetuksi. Juuri keskenään nuoret tekevät suuria oivalluksia ja pääsevät kehittämään omia identiteettejään ja tekemään sekä huonoja että hyviä valintoja. Ja ehkä juuri nuoruuteen

liittyvän epävarmuuden ja kehitysvaiheen erityisyyden vuoksi nuorten valta tulisi ottaa vakavasti. Jopa väkivallan uhka on todellinen, kuten esimerkiksi Penelopen ja Sydneyn kohtaloista voi huomata. Jos aikuiset suhtautuisivat nuorten valtaan vakavammin, myöntäen sen pätevyyden, ehkä myös luottamus voisi kasvaa. *Kesämyrskyssä* aikuisille ei tahdota kertoa mistään oikeasti vakavasta, johtuen kertomisesta seuraavan rangaistuksen pelosta. Esimerkiksi Josh ei tule ymmärretyksi jouduttuaan arestiin vanhempien kuultua Nokisiipien menettelyistä: ”[...] eivät aikuiset voineet ymmärtää sellaisia asioita, sitä miten kovalla kädellä välillä tuli johtaa.” (KM, 23). Ja ehkä juuri molemminpuolisen luottamuspulan vuoksi aikuiset todellisuudessa vaikuttavat asioihin enemmän kuin nuoret luulevat. Nuorille Nokisiipien tärkeys perustuu myös siihen, että jengi on heidän maailmaansa, jonne aikuiset eivät kuulu tai pääse. Selviää kuitenkin, että esimerkiksi Joshin nousu johtajaksi ei johtunut vain hänen omista ansioistaan. Todellisuudessa taustavaikuttajana oli ollut hänelle läheinen aikuinen.

On siis varsin selvää, miten monimutkaisesta asiasta on kyse. Nuorten valtaa vuorotellen validoidaan ja vuorotellen vähätellään. Ääripäinä ovat tilanteet, joissa jopa vaarallisia asioita pääsee sattumaan, koska aikuiset eivät usko tai luota nuorten valtaan, sekä tilanteet, joissa nuoria jopa pelotellaan valtaan liittyvällä vastuulla. Jälkimmäisestä perinteinen esimerkki voisi olla seksivalituksen luonne, joka ainakin oli pitkään nimenomaan pelotteleva (Zimmerman 2015). *Kesämyrskyssä* vastaavaa pelottelutilannetta ei kuitenkaan ole, vaan enemmän on huomattavissa nimenomaan vähättelyä.

Juonellisesti aikuisten poissaolo mahdollistaa nuorten kasvamisen erehdyksien kautta. Nuortenkirjoihin tyypillisesti sisältyy kasvutarina, jonka ehtona on tulla aikuisemmaksi (Trites 2000, 79). *Kesämyrskyssä* onkin hienoa se, että vaikka nuoret oppivat ja kasvavat, se ei tarkoita aikuisuuteen hyppäämistä. Lopun onnellisuus onkin osittain siinä, että nuoret saavat yhä olla nuoria. Suuren aikuistumisen sijasta Andrew pääsee soutamaan ihastuksensa kanssa, ja Penelope uskaltaa tarttua selloon. Johtopäätöksenä voisin todeta, että nuorten valta tulisi yhtä aikaa ottaa vakavasti, mutta myös hyväksyä sen osittain lapsellinen ja kehittymätön luonne.

6 Lopuksi

Olen tutkielmassani tarkastellut henkilöhahmojen vallankäyttöä ja siihen vaikuttavia taustatekijöitä feministisestä näkökulmasta, ottaen huomioon etenkin intersektionaalisuuden käsitteen. Lopuksi pohdin myös nuorten vallan leikillisyyttä ja vakavuutta. Analyysini perusteella Andrew edustaa hegemonisesta maskuliinisuudesta poikkeavaa pehmeää maskuliinisuutta ja kipuilee myös yhteiskuntaluokkaansa liittyvien odotusten kanssa. Ennen kaikkea hän haluaisi kuulua joukkoon ja saavuttaa asioita, ja huomattavaa onkin henkilöhahmon päämäärätietoisuus. Andrew on helposti luettava läpinäkyvyyteen asti, mutta yllättää lähes kaikki salaisuuksien paljastuessa. Hänen valtansa ei ole ilmeistä johtavaa valtaa, vaan ihastuneen ja ulkopuolisuutta kokevan pojan valtaa.

Penelope taas enimmäkseen hyötyy luokka-asemastaan, vaikkakin se tuo mukanaan myös paineita pitää kulliseja yllä hyvin vaikeissakin tilanteissa. Penelopen viimeaikaista elämää ovat määritelleet kaksi merkittävää traumaattista tapahtumaa, jotka kietoutuvat toisiinsa. Penelope kokee hukanneen itsensä ja merkityksen elämästään, mutta ei myöskään pysty käsittelemään traumojaan. Itseään suojellakseen hän kokoaa valheellisen narratiivin, jolla pyrkii harhauttamaan sekä muita että itseään. Loputon valehtelu ei kuitenkaan korjaa mitään, vaan lopulta menneet tapahtumat on kohdattava. Penelopen valta on itsensä hukanneen ja pahasti loukatun tytön valtaa, joka kärjistyy lopulta joukkohurmoksen kannustamana väkivaltaisesti.

Nuorten maailma on heille tärkeä ja vakava, vaikka he itsekkin tiedostavat, miten vähältä se aikuisten silmissä näyttää. Nuortenkirjallisuudelle tyypillistä on, että nuorten valtaa vähätellään ja validoidaan vuorotellen, jättäen niin aikuiset kuin nuoretkin epäluottamuksen tilaan. Pohdin sitä, miten vakavasti nuorten valta ehkä tulisi ottaa. Kumpaankaan ääripäähän kallistuminen ei ole todennäköisesti hyvä asia, vaan nuorten valta tulisi ottaa vakavasti, kuitenkin pakottamatta heitä aikuistumaan. Nuoruuden hienouksia ja haasteita ovat epävarmuus ja siirtymävaiheen luonne. Samalla kurkotetaan tulevaisuuteen ja aikuisuuteen, mutta ei aivan päästetä irti lapsuudestakaan.

Rajaukseni vuoksi monia vallan ilmentymiä jää vielä tutkimatta. Esimerkiksi aikuisten rooliin voisi perehtyä vielä lisää. Minkälainen merkitys aikuisten läsnä- ja poissaololla on? Myös yhteiskunnalliseen kontekstiin voisi perehtyä laajemmin, koska etenkin luokkayhteiskunnan

merkitykset ovat *Kesämyrskyssä* huomattavia. Samoin sukupuolen representaatioihin voisi perehtyä lisää. Lisäksi itseäni jäivät kiinnostamaan leikin ja valheiden teemat, joita voisi tutkia vallan lisäksi muistakin näkökulmista.

Lähteet

Tutkimuskohde

Enoranta, Siiri 2020. *Kesämyrsky* [=KM]. Helsinki: WSOY.

Tutkimuskirjallisuus

Enoranta, Siiri 2022. *Siiri Enorannan kotisivut*. <https://siirienoranta.com/> (24.5.2022)

Goulding, William 1984. *Kärpästen herra*. (*The Lord of the Flies*, 1954). Suom. Juhana Perkki. Keuruu: Otava.

Grünthal, Satu 2019. Fantasy aus Finnland: Finlandia-Junior-Preis für Siiri Enoranta und ihr Jugendbuch Tuhatkuolevan kirous (Der Fluch der Tausendsterblichen). *Jahrbuch für Finnisch-Deutsche Literaturbeziehungen*, 2019(51), 129–130.

Julkunen, Raija 2010. *Sukupuolen järjestykset ja tasa-arvon paradoksit*. Tampere: Vastapaino.

Kantola, Johanna 2012. Sukupuoli ja valta. Teoksessa *Käsikirja sukupuoleen*. Toim. Tuula Juvonen, Leena-Maija Rossi & Tuija Saresma. Tampere: Vastapaino.

Kaplan, Jeffrey 2010. Doctoral Dissertations (2008-2009): A Review of Research on Young Adult Literature. *The ALAN Review* 37(2), 54–58.

Keskinen, Suvi 2005. *Perheammattilaiset Ja Väkivaltatyön Ristiriidat: Sukupuoli, Valta Ja Kielelliset Käytännöt*. Tampere: Tampere University Press.

Keskinen, Suvi 2012. Sukupuolistunut väkivalta. Teoksessa *Käsikirja sukupuoleen*. Toim. Tuula Juvonen, Leena-Maija Rossi & Tuija Saresma. Tampere: Vastapaino.

Laakso, Maria 2020. "We Have to Fix This World Now": Hope, Utopianism, and New Modes of Political Agency in Two Contemporary Finnish Young Adult Dystopias." Teoksessa *Narratives of Fear and Safety*. Toim. Kaisa Kaukiainen, Kaisa Kurikka, Hanna Mäkelä, Elise Nykänen, Sanna Nyqvist, Juha Raipola, Anne Riippa ja Hanna Samola. Tampere: Tampere University Press.

Lauttamus, Riikka 2017. *Homo- ja biseksuaalisen tyttöyden representaatiot Siiri Enorannan Surunhauras, lasinterävä ja Maria Turtschaninoffin Anaché: Myter från akkade -*

fantasiatyttöromaneissa. Kirjallisuuden pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/55376> (13.5.2022)

Lauttamus, Riikka & Karkulehto, Sanna 2017. Heteronormeja vastustavan tyttöyden kompensatiot: Siiri Enonrannan Surunhauras, lasinterävä ja Maria Turtschaninoffin Anaché: myter från akkade -nuortenfantasiaromaaneissa. *Sukupuolentutkimus* 30(3), 25–38. Helsinki: Sukupuolentutkimuksen seura.

Liljeström, Marianne 2004. Feministinen metodologia – mitä se on?. Teoksessa *Feministinen tietäminen: Keskustelua metodologiasta*. Toim. Marianne Liljeström. Tampere: Vastapaino.

Manninen, Sari 2010. *"Iso, Vahva, Rohkee - Kaikenlaista": Maskuliinisuudet, Poikien Valtahierarkiat Ja Väkivalta Koulussa*. Oulu: Oulun yliopisto, 2010

Nikolajeva, Maria 2014. Memory of the Present: Empathy and Identity in Young Adult Fiction. *Narrative Works*, 4(2), 86–107.

Ratinen, Teemu 2008. Häpeän Voimalla: Seksuaalisuuden, Häpeän Tunteen Ja Vallan Kytköksistä. *Naistutkimus* 21(4), Helsinki: Suomen naistutkimuksen seura.

Rautakumpu, Hanna 2016. *"Tässä on ovi ja siitä voi mennä"* Tieteiskirjallisuuden ja fantasiakirjallisuuden konventiot Siiri Enonrannan teoksessa *Nokkosvallankumous ja Jukka Parkkisen teoksessa Vanhan kulttuurin kurssi*. Suomen kirjallisuuden pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/99205> (13.5.2022)

Rojola, Lea 2004. Sukupuolieron lukeminen – Feministinen kirjallisuudentutkimus. Teoksessa *Feministinen tietäminen: Keskustelua metodologiasta*. Toim. Marianne Liljeström. Tampere: Vastapaino.

Rossi, Leena-Maija 2012. Sukupuoli ja seksuaalisuus, eroista eroihin. Teoksessa *Käsikirja sukupuoleen*. Toim. Tuula Juvonen, Leena-Maija Rossi & Tuija Saresma. Tampere: Vastapaino.

Tolonen, Tarja 2008. Yhteiskuntaluokka: menneisyyden dinosauruksen luiden kolinaa?. Teoksessa *Yhteiskuntaluokka ja sukupuoli*. Toim. Tarja Tolonen. Tampere: Vastapaino.

Trites, Roberta Seelinger 2000. *Disturbing the Universe: Power and Repression in Adolescent Literature*. Iowa City: University of Iowa Press.

Zimmerman, Jonathan 2015. *Too Hot to Handle: A Global History of Sex Education*. Princeton: Princeton University Press.